

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Francišlanska ulica št. 8 (tiskarna I. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROCNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 21:60, polletna K 10:80, četletna K 5:40, mesečna K 1:80; za Nemčijo celoletno K 20:40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36:—.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna petinastica 30 vin., pogojen prostor, poslani in reklame 40 vin. — Izdajate sprejema upravnništvo. Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo.

Reklamacije lista so poštnine proste.

Posamezne številke po 8 vin.

Štev. 386.

V Ljubljani, v sredo dne 18. septembra 1912.

Leto II.

Deželnozborska volitev v Ljubljani.

BARANTANJE ZA LJUBLJANSKI MANDAT.

Včeraj smo dejali, da mora biti glavna fronta sedanega volilnega boja obrnjena zoper klerikalno strahovlado. Glasovanje dne 24. septembra mora biti odločen odgovor na perfidnost klerikalne deželnozborske večine, ki je zlorabila svojo oblast, razveljavila dva mandata in napravila iz ljubljanskih volilcev volilce druge in tretje vrste. Glasovanje dne 24. septembra mora biti glasen protest zoper krivično in brezvestno finančno gospodarstvo klerikalnih deželnih mogotcev, ki nakladajo sedanemu rodu in našim potomcem težka bremena in verolike dolgove, a nimajo za delavske potrebe v razpisnem in potratnem deželnem proračunu niti solda. Glasovanje dne 24. septembra mora biti dostojna demonstracija delavske moči in veljave. Vdreti moramo v privilegirane utrde in pokazati purgariji, da je delavstvo politični faktor, ki nekaj šteje in ki se ne da omalovaževati. V tem zmislu socialistična kandidatura v tej kuriji ni števna kandidatura, ampak je bojna kandidatura, boj za delavsko veljavo, ki nam ga nalaga delavska samozavest.

Naša izvajanja glasilo liberalne stranke odobrava. Ampak vzlic aplavzu »Slov. Naroda« ne moremo zamolčati, da se nam zde dogodki v liberalnem taboru, ki jih spravlja na dan volilno gibanje, skrajno zoprti in resne politične stranke, ki da kaj na svoje ime in na svojo reputacijo, nevrudni.

»Slov. Narod« zatrjuje, da sta bila Reisner in Ribnikar kandidata liberalne stranke v tistem hipu, ko so ju klerikalci pahnili iz deželne zbornice. Ne vemo, če so imeli liberalci z izbero svojih kandidatov srečno roko in če bosta ta dva političarja navadne mere, kakor jih gre dvajset na tucat, prav posebno imponderala liberalnemu volilstvu. Ampak postavljanje kandidatov je stvar vsake stranke in je nam vseeno, koga si liberalci izbero. Eno pa nam ni vseeno, kaj ne more biti vseeno protiklerikalnim življenjem: nespodobno barantanje za ljubljanski mandat, ki se godi za kulisami, za hrbtom volilcev.

Prav natanko vemo, da v odličnih osebah v izvrševalnem odboru liberalne stranke ni bila vseč ponovna kandidatura Ribnikarja — ali jim je bil prenaen, ali jim je bil preradjalen, nam ni znano. Znano pa nam je, da so se te vodilne osebe ogrevale za dr. Ravniharja in da je bil poslan h. g. Ribnikarju mešetar, kateri naj bi ga bil pregovoril, da se sam prostovoljno odreče ponovni kandidaturi. Znano nam je, da je mešetar svojo nalogo izvršil in da si je g. Ribnikar izgovoril dan premisleka. Naslednji dan je odgovoril mešetariju, da se odreče od liberalne stranke formalno ponudeni kandidaturi pod pogojem, da dr. Ravnihar

odloži in mu prepusti ljubljanski državnozborski mandat.

Mandat za mandat! — tako je bilo stališče g. Ribnikarja. Voljan je bil izročiti interese ljubljanskega prebivalstva v deželnem zboru drugemu poslancu, če bi le mogel nesrečne ljubljance odškodovati s svojim poslančevanjem.

A. K. GREEN:

Sosedov dom.

(Dalje.)

Obotavljala sem se, ker sem opazila, da vsa dvorana razburjeno pričakuje mojega odgovora. Pogledale sem proti durim, za katerimi sem slutila Van Burnamove, in videla sem, da tudi drugi gledajo v isto smer. Izprevidela sem, da je bil moj pogled krivičen in da sem z njim le povečala sum, ki je zadeval morda nedolžnega. Obrnila sem se torej na občinstvo in kolikor mogoče povdarila:

— Iz prva sem mislila, da bi moža prav gotovo spoznala, če bi ga še enkrat videla v enakih okoliščinah. Sedaj pa sem drugega mnenja. V tej stvari se ne zanesem na svoj spomin.

Korner je bil precej iznenaden, prav tako tudi občinstvo.

— Škoda, — je dejal korner, — da niste natančneje videli. Povejte prosim še, kako sta človeka prišla v hišo.

Povedala sem, da sta imela ključ. Mož je ostal le malo časa v hiši in je takorekoč zbežal iz nje. Pripovedovala sem tudi, da sem bila tedaj navzoča, ko se je našel mrtič — toda moje zasliševanje je bilo končano. Niti besede o skupnem delovanju z gospodom Grycom! Niti besede o mojih razkritjih in mojem sumu. To me je ujezilo.

Gospodje so prekinili zasliševanje — zahotelo se jim je smodk. Zanimanje za stvar torej ni bilo preveliko. Sla sem v slaščičarno, da se s kavo in pecivom nekoliko okrepčam.

Pri nadaljnjem zasliševanju je bil mr. Gryce prva sliha. Vse je iztegovalo vrtavce, da spozna slovitiga detektiva. Meni se ni bilo treba obračati, ker sem ga itak dovolj poznala. Toda na tistem sem se prav od srca veselila, da bo sedaj primeran razkriti svoje skrivnosti. Toda kakšna škoda! Kakor je bilo zani-

njem na Dunaju. Kaj je izvrševalni odbor odgovoril na to sejmarsko ponudbo g. Ribnikarja, nam ni znano in tudi ne vemo, kaj je ukrenil na to neokusno barantanje z ljubljanskimi mandati.

Nespodobno to početje se nam zdi skrajno žaljivo za ljubljanske volilce, zakaj po naših nazorih je mandat stvar političnega zaupanja in ne predmet sejmarskega barantanja. Ampak ne le žaljiva je ta nespodobnost, tudi škodljiva je! Z njo zmanjšujejo oficijelni liberalci protiklerikalni demonstracijski pomen in značaj teh volitev, protiklerikalnemu boju v teh volitvah jemljejo tisto velemenco, tisti moralni zamah, ki je nujno potreben. Prokleta usoda naših liberalcev je, da pokvarijo s svojo nerodnostjo ali pa s pomanjkanjem moralne resnobnosti in takta vsako akcijo, ki jo vzamejo v roke.

Prav nič čudnega ni, če tako neljalno in ponižujoče postopanje disgustira liberalne volilce in če položaj klerikalcev prav vroče zaželeno orožje v pest; naloga izvrševalnega odbora liberalne stranke je, da z možato izjavo popravi, kar se popravi da in da s svojo brezbriznostjo ne oslabi protiklerikalnega boja.

V očigled tem žalostnim pojavom v liberalni stranki, ki jih je s protiklerikalnega stališča prav iskreno in globoko obžalovati, zadeva socialistično delavstvo podvojena naloga, da poseže z vso živahnostjo in z vso odločnostjo v volilni boj in da pošlje svojega zadnjega moža na volišče za svoja kandidata.

Žene, zdramite se!

Živimo v dobi, v kateri se rušijo in padajo stari, veljavni nazori in se porajajo nove, sveže življenje. Da se je pričel ta plodonosni preobrat, to so povzročile delavske množice. Ker je proletarijat pognal staro, ozkosrčno življenje z uglasjenega tira, je sedaj njegova dolžnost, da uredi razmere, v katerih naj poteka novo življenje in da spravi v soglasje svoje zahteve z realnostjo tako, da se niti za trenotek ne ustavi tok novega časa, ki bo prinesel vsakomur to, kar mu gre. V resnici, to ni lahko delo! Poedinec ga ne more izvršiti, posameznik, ki ima globok razum in proroški duh, lahko pokaže le pot, ki vodi do cilja. Da pa se pot ugleda, da se kitajski zid predsodkov, v katerih ječi se pretežna večina ljudi, čimprej poruši, za to delo je treba sto in sto rok, treba je sto in sto toplih src, ki so prežeta z nesčisljivostjo in z žarko ljubeznijo do človeštva. In dolgo časa najbolj zaničevan razred se je dvignil, da popelje človeštvo na višavo, kjer je za vse dovolj solnce. Goste vrste proletarcev so na delu, da zgrade stavbo nove družbe od temelja do vrha. Na pravo pot jih je pripeljal Marx, ki je s proroškim duhom zaklical: »Proletarci vseh dežel, združite se!«

Proletarci so slišali njegov klic, postal jim je vodilo, pogum jim je vzkipel v zaslužnih dušah, podali so si zvesto roko v vzajemnem delu. Premagati jim je bilo zapreke, pred katerimi bi poedinec klonil glavo in malodušen krenil na staro, uglasjeno pot. Ali edinstvo, bratstvo jih je napravilo močne, da se niso strašili ne zaprek, ne bojev. Pri svojem delu niso zametavali tudi najskromnejših moči ne. Kreпка moška pest je zamahnila prva, prožne, gibčne roke žen so gradile dalje, strastna navdušenost

in mlad zakonski par iz Hartforda. Za več strank nimam prostora.

— Koliko časa sta stanovala zakonca Van Burnamova pri Vas?

— Tri mesece. Prišla sta v juniju.

— Ali stanujeta še pri Vas?

— Da, če tudi sedaj ni nobenega v Haddamu. Prtljaga pa je še vsa pri meni. Gospa Van Burnamova se je odpeljala zadnji ponedeljek prav zgodaj v New York, popoldne se je odpeljal tudi gospod Van Burnam. Mislim, da tudi v New York. Od tedaj nisem nobenega več videla. (Umor se je bil zgodil v noči od torca na sredo.)

— Ali je vzel kateri izmed njih kaj prtljage s seboj?

— Le gospa Van Burnamova je imela malo ročno torbico pri sebi.

— Ali je bilo v torbici prostora za obleko?

— Ne, nemogoče!

— In gospod Van Burnam ni vzel ničesar s seboj?

— Samo dežnik je imel pri sebi, ničesar drugega.

— Zakaj se nista odpeljala skupno? Ali nam veste o tem morda kaj povedati?

— Da, čula sem, da se je gospa Van Burnamova odpeljala v New York proti volji svojega soproga. On ji ni dovolil, gospa pa je hotela iti po vsej sili; bil je zelo nevoljen. Kregala sta se precej glasno in ker imamo skupno verando, sem slišala marsikaj.

— Ali nam hočete, prosim, povedati, kar ste slišali?

— Rada tega ne storim — se je branila. — Pa če moram . . . No, čula sem, da ji je rekel: »Premislil sem si, Luiza. Čim več o tem razmišljam, tem manj mi je všeč, da se vmešavaš v to zadevo. To ne bo dobro. Predsodki, ki jih imajo do tebe, bodo še večji in najino skupno življenje nama bo otežkočeno.«

mladine je obdajala njihovo delo. In tako valovi socialistično delo in objema ves svet s svojim gibanjem in združuje moža, ženo in mladino.

Ve, slovenske proletarke, ne mislite, da bo brez Vas opravljeno delo pri zgradbi nove družbe. Tudi ve, morate stopiti v ta širni krog, tudi vam je odkazano delo v socialističnem gibanju. Vse premalo je še v Vas živo spoznanje, da je Vaše mesto tam, kjer že stojte trdno. Vaši rože, sinovi, bratje. Ne ostajate brezbrizne doma, kadar pohajajo možje shode, sestanke. Hodite z njimi in pomnite, da besede, ki jih slišite na shodih in sestankih veljajo tudi vam. Žena, ki malomarna gleda delo možkih, zavlačuje napredek socialističnega dela. In žena, ki je že spoznala upravičenost našega dela in v kateri gori že živa ljubezen do socializma, ta pa naj nikar ne zaklepa svojega spoznanja pred drugimi. Namesto, da bi poslušala svoje sosedice brezplodno rešetanje tujih oseb, naj ji raje odpira oči o poslanstvu žene v socializmu, naj ji zaseje seme, iz katerega bo vzklilo socialistično prepričanje. Opozarjajte jih na naš dnevnik, na »Zarjo«, iz katere si širimo znanje o socialističnem gibanju in ki nas veže s socialističnim svetom. Opozarjajte jih tudi na naše organizacije, h katerim naj pristopajo, ker častno ime sodružice gre le oni zavedni ženi, ki je organizirana. Dolžnost vsake organizirane proletarke je, da pridobiva med svojimi znanjkami nove članice in da agitira za obilno posejanje prireditelj organizacij. Ni dovolj, da plačujemo organizacijam le prispevke, ampak živ član organizacije je le oni, ki prihaja k sestankom, na shode, ki agitira za naše prireditve in za naš list. Marsikatera bo rekla, vse to mi je nemogoče. Nemogoče — to je beseda norcev«, je dejal Napoleon.

Žene, zdramite se! Ne dremajte več za zapečkom, udeležujte se bolj, kakor pa ste se doslej; našega dela, ne pozabite, da je Vaše sodelovanje tako živo potrebno kakor delo možkih. Ako hočete žeti, morate tudi sejati!

Mednarodnost narodnjakov.

Na svetu se vendar še čudeži gode, bi se ob marsikaterem pojavu v našem javnem življenju lahko reklo. In če mi socialni demokratje ne bi bili taki cinični materialisti, ki niti pred najidealnejšimi frazami in bojnimi klici meščanstva počemo imeti pravega respektja, temveč nasprotno razne vzvišene »ideale« kaj radi natančneje analiziramo, tedaj bi skoraj tudi mi še vanje verovali, namreč v čudeže. Ali se ne zdi na prvi pogled naravnost čudežna vest, da se je v nedeljo v Pragi vršil skupen shod češko-narodnega in nemško-narodnega učiteljstva? Pomislite, ljudje božji, skupen javni shod najzagrizenjših nacionalistov dveh narodnosti, ki se sovražijo na smrt! Vraga, to res niso mačje solze! Ali niso to oni nemški nacionalisti, ki so razvneli v nemškem ljudstvu najhujše sovinskih strasti in mu pri vsaki priliki vtepalj v glavo bedasto misel, da je njih sveta domovinska dolžnost črtiti in sovražiti svojega drugorodnega sosedu? In ali niso to nadalje tisti češki narodnjaki, ki so svojim vojakom pripovedali neugasljivo sovraštvo do Nemcev, ki so jih predstavljali kot edinega sovražnika češkega naroda? In ali niso končno tako češki narodnjaki kakor nemški nacionalci, ki so se

sedaj združili na skupen boj za svoje gmotne interese, oni in isti, ki so delavstvu svoje narodnosti dan na dan pripovedovali, da je brezdomovinsko in izdajalsko, ako se združuje na mednarodni podlagi za obrambo svoje skromne eksistence, ako se delavci ene narodnosti združijo s svojimi brati druge narodnosti, da si priborijo boljši košček kruha?

Odkod torej sedaj navedeni preobrat? Odkod to, da so se ti, ki jim je internacionala delavstva tak trin v peti, naenkrat kar sami zatekli v okrilje mednarodne solidarnosti? Kako to, da danes blagoslovljajo, kar so še včeraj preklinjali? Ali jih je življenje izučilo in jih je razsvetlila luč spoznanja?

Za meščansko pojmovanje družabnih bojev so taki momentani preobrati morda pojav, ki frapira, za socialistična nikdar. Zmerom učimo in naglašamo, da je to, kar imenujemo duševno življenje kakega razreda, zmerom samo odsev njegovih materialnih razmer. In vse to kar je zapopadeno v splošnem pojmu »ideala«, je zmerom refleksi gotovih gospodarskih razmer, se ž njimi razvija in izpreminja, je od njih odvisno in ne narobe. Za nas, ki torej razvoj družbe in njenih posameznih razredov opazujemo z edino pravilnega materialističnega stališča, ni bilo nikoli nič čudnega, če so kdaj najtesnejši nacionalisti različnih narodnosti, ki so sicer pripadali enemu in istemu razredu, vrgli bojno orožje nacionalizma v koruzo, ter se končno znašli v bratskem objemu, kadar je to konveniralo njihovim gmotnim interesom. Če so se nemški in češki, slovenski in italijanski, madjarski in hrvaški kapitalisti združevali v imogočne gospodarske organizacije z namenom, da bi na mednarodni podlagi, torej z združenimi močmi tem lažje lahko eksploatirali revne ljudske mase teh narodnosti, se nam je zdelo to samo nekaj povsem naravnega in čudno bi se nam le zdelo, če bi bilo drugače. Nikoli se nismo zgražali, kadarkoli so se razni kapitalistični stanovi združevali proti delavstvu in niso pri tem kazali prav nič narodnostne sentimentalnosti. Svetohlinsko bi bilo tako zgražanje, kakor bi bilo tudi brezsmiselno zahtevati, da bi v gospodarskih bojih sentimentalnost sploh kako vlogo igrala.

Ampak eno smo vedno zahtevali: pravico, da se smemo po teh naukih ravnati tudi mi. Ako kapital ne pozna nobenih narodnostnih meja, potem gre tudi delavstvu po vseh človeških zakonih pravica, da se proti internacionalnemu izkoriščanju tudi internacionalno organizira in s pomočjo internacionalne organizacije brani svoje interese. In zato so nas izključevali iz naroda ter nas psovali za brezdromovince, izdajalci in sličnimi takimi priimki. In te časti nismo bili deležni samo slovenski sodrugi, prav tako se je godilo nemškimi, češkimi in drugorodnim socialistom. Toda razredno zavedno delavstvo se za take očitke ne zmeni, ker se zaveda, da hodi na edino pravi poti.

Misel mednarodne solidarnosti od dne do dne zmagonosneje prodira, zmerom večje so mase, ki jih prejšnja spoznanja, da je napredek mogoč samo v tesni združitvi vseh onih, ki so v današnjih družbi izkoriščani. In zdi se, da to spoznanje prodira polagoma tudi v one sloje, ki sicer ravnotako spadajo k neposedujočemu razredu, ki so pa do sedaj po ogromni večini bili vendarle sovražni gibanju mednarodnega

— In kaj je odgovorila ona?

— Strastno so se ji ulile besede, ki jih nisem razumela. Na vsak način je hotela iti, češ da se ni premislila; bolj je, da sledi svojemu čuvstvu, nego njegovemu hladnemu preudarku. Srečna da ni bila nikdar z njim, in sedaj hoče doseči izpremenje — če tudi se zgodi najhujše. A da ne veruje, da bi se slabo končalo. Ali da ni zelo čedna? Ali da ni celo lepa, če je v svoji razburjenosti prosil. In čula sem, da se je zgrudila na kolena, na kar je njen mož še nestrpneje godrnjal. Bilo je nekaj časa tiho; čula sem le gospoda Van Burnama korakati sem in tja. Končno je gospa svojeglavno zaklicala: »Tebi se morda zdi nespametno; poznaš me pre-dobro, poznaš moje vedenje, moje navade. Njega pa bo presenetilo — vse drugo storim potem. V marsikaterih rečeh sem prav spretna in dobri moj angel mi pravi, da mi ne odide uspeh.«

— Kaj je nato odgovoril mož?

— Odvrnil je, da je dobri angel, na katerega se sklicuje, njena nežernost in da njegovega očeta s tako komedijo ne preslepi. Pripovedal ji je še enkrat izrecno njeno namero in ji rekel še marsikaj, da bi jo pregovoril. Ona pa je v odgovor le nestrpno zacepetala z nogami. Slednjič je dejala, da bo kljub njegovim prepovedi storila to, kar se ji zdi prav. Saj se ni poročila s tiranom. Če on ne ve, kaj bi bilo dobro, da ve ona tem bolje. In če se njegov oče sprijazni z njim, ji bo hvaležen in izprevidi, da človeški razum tudi nekaj velja. Odgovoril je: »Razum nič ne pomaga, če je človek pri tem vendar le zmešan!« Nato je utihnilo in kmalu potem sem začula, da je gospa odšla. Obveljala je njena volja. Toda gospod je bil zelo nezadovoljen in zaklical je še nekaj ostrih besed za njo.

— Ali se spominjate teh besed?

(Dalje.)

socialističnega proletariata. Gibanje češkega in nemškega učiteljstva je v tem oziru brezdvomno vsaj zelo karakterističen simptom. Tudi to gibanje nam dokazuje, da so naposled gospodarske razmere močnejše od vseh nacionalističnih — nacionalističnih, rečemo, ker jih nočemo zamenjati z narodnimi — obzir, od vseh mnogokrat samo namišljenih idealov. Primum vivere, deinde philosophari. Najprej treba živeti, potem šele pride vse drugo, to maksimo je posnelo sedaj po delavstvu tudi nemško in češko učiteljstvo na Češkem.

Zakaj pa v boju češkega in nemškega učiteljstva na Češkem pravzaprav gre? Poglejmo na kratko jedro tega boja.

Nemška buržvazija že od leta 1908. obstruira češki deželni zbor. Vzela je pri tem za pretvezo narodnostne interese nemškega naroda na Češkem, v resnici pa ji ni šlo za nič drugega, nego da prepreči uvedbo delnoobzorske volilne reforme, ki jo je bila Beckova vlada predložila češkemu deželnemu zboru in po kateri bi se upeljala nova kurija 46 izključno delavskih mandatov. Nemška buržvazija se je zbal delavstva, zato je skušala z obstrukcijo volilno reformo onemogočiti. Delavstvo je proti tej, za narodnimi frazami se skrivajoči obstrukciji odločno protestiralo. Razume se, da je pri tem nemško meščanstvo nemškemu delavstvu očitalo »narodno izdajstvo«. Toda to »narodno izdajstvo« se je začelo kaj kmalu množiti. V sled obstrukcije v deželnem zboru so prišle delne finance na nič; deželne blaginje so se izpraznile, tako da dežela danes ne more več redno plačevati svojih nastavlencev. To je najobčutnejše zadelo učiteljstvo. Nemško učiteljstvo je bilo te »narodne vojske« kaj kmalu sito in je začelo prav glasno izražati svoje nezadovoljstvo nad politiko nemške buržvazije in seveda tudi češko učiteljstvo ni zaostajalo. Tako nemško kakor češko učiteljstvo je resni boj za vsakdanji kruh kaj kmalu poučil, kaj se skriva v političnem življenju šestokrat za narodnimi frazami. Splošna nezadovoljnost, ki se je vsled razmer v deželnem zboru polastila ljudstva, tudi tja do onih slojev, ki so sicer slepo drveli za nacionalističnimi strankami, je silila poleg razmer v državnem zboru na spravo. Prišlo je ponovno do spravniških pogajanj, toda bila so zmerom brezuspešna. Letos se je zdelo, da se nemško in češko meščanstvo enkrat na pametni podlagi sporazumeta in da pride vendar enkrat do rednih razmer v deželnem zboru. Učiteljstvo se je že oddahnilo; mislilo je že, da se njegov obupni gmetni položaj v najkrajšem času uredi. Kar pridejo zopet intrige, ki so položaj zopet otežkočile. Tajni odlok justičnega ministra Hochenburgerja ni bil nič drugega nego zvijačen poskus nemške buržvazije, da se češko-nemška sprava sploh onemogoči. Nemško meščanstvo je s svojimi intrigami dokazalo, da mu sploh ni resno do sprave. To je izbilu sodu dno.

Učiteljstvo je začelo revolirati. Češko in nemško učiteljstvo je napovedalo takorekoč boj češki, odnosno nemški buržvaziji in odločno zahteva pošteno spravo med obema strankama. In v nedeljo so imeli skupen shod v Pragi, katerega se je udeležilo okrog 25.000 učiteljev češke in nemške narodnosti in na katerem so manifestirali za mir med Čehi in Nemci. Vsekakor izreden dogodek, da kličejo po narodnostnem miru ravno tisti, ki so bili sicer najzagrizeniji agitatorji narodnostnega šovinizma. Zanimivo je, kaj piše »Freie Schulzeitung«, glasilo nemškega učiteljstva na Češkem. List piše med drugim:

»Skupen shod češkega in nemškega učiteljstva, tistih, ki stoje kot prvoboriteli za veličino in moč svojega naroda v narodnih obrambnih in bojnih družtvih na prvem mestu, ki so se do sedaj drug proti drugemu ostro, strastno borili kot nasprotniki, da, kot sovražniki! Da, sila ne uči samo moliti, ampak tudi pametno, brez pretiravanja misliti in delati... Lepšega zgleda za potrebo miru med Nemci in Čehi na Češkem, ki jim je nesrečni, desetletja trajajoči boj prizadajal neozdravljene rane, ni lepšega zgleda za možnost mirnega medsebojnega življenja — in s tem za spravo — ni, kakor ta skupni shod nemškega in češkega učiteljstva dežele... Ako se bo na obeh straneh delalo z razumom, se morajo Nemci in Čehi na Češkem najti v splošno zaželjeni spravi. In sicer kmalu najti.«

Da, sila je češko in nemško učiteljstvo na Češkem naučila »pametno in brez pretiravanja misliti in delati«. Z drugimi besedami: Sila jih je naučila mednarodne solidarnosti! Lakota je mnogokrat najlepša učiteljska življenja. Češkim in nemškim učiteljem bi želeli, da bi si ta zlati nauk ohranili tudi za poznejše življenje, ko jih morda ne bo več tlačila moreča skrb za vsakdanji kruh. Toda nehoje se bojimo, da bodo, pozabivši na nekdanje dneve revščine in stradanja, kaj kmalu zopet zabavljali nad »brezdomovinstvom« socialističnega proletariata, ki ga permanentna njegova revščina sila, da išče zaščite in pomoči v mednarodnem bratstvu.

Pa naj bo že tako ali tako. Na vsak način je akcija češkega in nemškega učiteljstva delavstvu lep zgled, kako se znajo tudi najšovinističnejši sloji kaj kmalu otresti vseh nacionalističnih predsodkov, kakor hitro to zahteva njihov materialni interes. In ravno to naj delavstvu, ki se bori za najenostavnejše svoje življenjske pravice, ne bi bilo dovoljeno? ...

Ljubljana in Kranjsko.

— Liberalna doslednost. Prijatelj našega lista nam piše: »Dr. Triller kot kulturno-bojni doslednež, kot evharistični ministrant ni izjema med liberalci; med liberalnimi veljaki ima mnogo vrstnikov. Pred kratkim je bila v Cerklah na Gorenjskem slavna otvoritev klerikalnega Ljudskega doma, združena s parado Orlov. In bivši načelnik liberalne stranke in župan ljubljanski, ki je prav te dni zlezal iz zašišja na solnce, ni imel nič nujnejšega opravka, kakor da je razobesil zastave zbranim kleri-

kalcem in Orlov na čast. Ali je tako postopanje dosledno?« Dosledno ni, ampak pri liberalcih precej v navadi.

— Kristan v Ameriki. Prvi doživljaj sodr. E. Kristana na ameriških tleh kaže vso tesnoprnost ameriških oblasti in šikane, katerim so potniki izpostavljeni. Ko je s parnikom »Franc Jožef« dospel v new-yorško luko, ga je ustavila naselniška oblast in ga poslala na znani »otok solza« Ellis Island, od koder se je že marsikdo vrnil, ne da bi dosegel cilj svojega potovanja. Na otoku je prenočil; naslednji dan ga je zaslila naselniška komisija. Izvedel je, da je na izselniško oblast došla denunciacija, da je anarhist. (Po »svobodomiselnih« ameriških priseljeniški postavi je dostop anarhistom zabranjen.) Ko je pojasnil, da je marksist, pristaš socialne demokracije, so ga izpustili na prosto in se je izkrcal. Novojorški socialisti so se že pripravljali, da nastopijo najodločneje pri washingtonski vladi zoper to nezmiselno šikaniranje, a njih intervencija ni bila potrebna, ker je bil Kristan med tem že izpuščen z »otoka solza«.

— Prosto po snočnem »Slovincu«. So učenjaki, ki smatrajo vse katoličanstvo za pojav blaznosti mas — skakači in bičarji so bili le najhujši izrastek od tega debla.

— Konzumno društvo za Ljubljano in okolico je znamenito prospevalno združba. Zato je gotovim krogom trn v peti. Čuje se, da razni elementi obrekujejo to našo institucijo. Pozivljajo se vsi, ki bi čuli kaj več o tem, naj vse nemudoma naznanijo vodstvu, da ne uidejo krivci zaslužni kazni.

— Izgubila se je v pondeljek nekje v mestu 7letna hčerka delavca Ivana Štusa, stanovalca v Štepanji vasi št. 5. Deklica po imenu Stefanija ima modro-zeleno križasto obleko, rjav klobuk, črne čevlje na zadrgo in bele nogavice. Komur bi bilo o tem kaj znanega, naj sporoči njenemu očetu in mestni policiji ljubljanski.

— Koroška Bela. V nedeljo popoldne (t. j. 22. septembra) se bo vršil v gostilni »pri Žumru« na Koroški Beli shod članov konzumnega društva. Dnevni red: 1. Pomen združništva. 2. Socialne naprave po združništvu. 3. Raznoterosti. — Shod se začne točno ob 3. popoldne. Prosi se obilne udeležbe. — Poročal bo ravnatelj sodr. Anton Kristan iz Ljubljane. — Člani iz Save in Jesenic tudi lahko pridejo; na Koroško Belo je pač lep popoldanski izlet.

— Nova poštna nabiralnica. Dva nova poštna nabiralnika v novomeškem okraju so otvorili v vaseh: Zvirče in pa Dolenja Nemška vas. Prva nabiralnica otvorjena dne 1. junija t. l., ima svojo poštno zvezo po poštnem selu, ki nosi pošto iz Žužemberka v Hinje. Druga pa, otvorjena dne 1. septembra t. l., je v poštni zvezi s c. kr. poštnim uradom v Trebnjem.

— Neprevidno ravnanje z orožjem. Po neprevidnosti je Jožef Logar ustrelil v Horjulu Janeza Vrhovca zadnjo nedeljo popoldne okoli 5. ure. Prišedši z lova je Vrhovec posodil svojo puško mladim fantom, ki so streljali, in nesreča je hotela, da se je nabasana puška Jožef Logarju, ki ni bil vajen orožja, nanagloma sprožila in zadela Janez Vrhovca v čreva, da je bil v nekaj minutah mrtev. Zapušča ženo in več nedoraslih otrok.

— Nasilnik. Franc, po domače Kavka, iz Rovt, občina Sv. Trojica nad Cerknico, je udaril dne 14. septembra ponoči Franceta Hitija, 21 let starega fanta iz Ravne pri Cerknici, z lopato tako po glavi, da mu je lobanjo presekal. Ker je bila lopata od apna umazana, mu je tudi apno v rano zlezlo in jo umazalo. Pripeljali so ga v deželno bolnišnico, kjer leži nezavesten in bo najbrže umrl.

— Skozi okno je padel. Brata Jožef in Franc Adamič sta sklenila po 30letni ločitvi sestati se v rojstni vasi Šmartno pri Litiji. Franc je prvi prišel in čakal v gostilni pri Robavcu Jožefa. Ker Jožefa ni bilo, je prenočil pri Robavcu. Ponoči je moral iti vun. Ker je okno zelo nizko, je zamenjal okno za vrata ter padel na streho, s strehe pa na cesto, kjer je obležal nezavesten. Drugo jutro je našel brat Jožef ranjenega brata v postelji.

— S ceste. V nedeljo popoldne je na Pogačarjevem trgu 11letni posestnik sin Ivan Uran iz Gamelj privezal za ograjo pri Ljubljani vpreženega konja in šel raznašat mleko. Med njegovo odsotnostjo je konj odskočil nazaj vsled česar se je podrl kamen, na katerega je bila pritjena ograja. Ko bi bil konj plašljiv, ali pa, da bi bila ograja s kamnom padla v Ljubljano, bi bila neizogibno potegnila za seboj konja in voz, kar bi bilo zelo težko rešiti, ker je bila Ljubljana zelo narasla.

— Kinematograf »Ideal«. Ta spored si je vredno ogledati. Učinkovita detektivska zgodba »Železna roka« je dosegla popolen uspeh. Tudi ostalih 5 točk je jako dobrih. V soboto »Velika cirkuška privlačnost« (Nordiskfilm). Pripravlja se »Papež in Vatikan« kakor tudi »Evharistični kongres«.

Sodrug zaupniki, pozor!

V zmislu sklepa nedeljske konference »pri Levu« se vrše prihodnje dni agitacijski sestanki v sledečih krajih:

1. Za Vodmat, Novi Vodmat, Zelena jama in Selo v četrtek 19. t. m. ob 8. zvečer v gostilni »pri Dimu«.

2. Za Vič-Gilince in Rožno dolino v petek 20. t. m. ob 8. zvečer v gostilni »Amerika«.

3. Za Spodnjo Sisko v soboto 21. t. m. ob 8. zvečer v gostilni »pri Anžoku«.

Na vseh treh sestankih poročata sodr. A. Kristan in Bartl.

Sodrug in odborniki vseh organizacij omenjenih krajev se pozivajo, da se teh sestankov zanesljivo in polnoštevilno udeležijo. Nihče naj ne manjka!

Za Krakovo in Trnovo, Št. Jakobski okraj, Kolodvorski in Šolski okraj se določajo sestanki pozneje. Sodrug zaupniki teh okrajev naj se čimprej oglašijo v našem uradništvu, da se potrebno ukrene.

Socialno zavarovanje in železničarji.

SHOD V NARODNEM DOMU.

V pondeljek so se zbrali ljubljanski železničarji v areni Narodnega doma, da slišijo poročilo svojega zaupnika sodr. Handla o delovanju zavarovalnice proti nezdodam. Shod, ki ga je kot sklicatelj otvoril sodr. Uršič ob pol 9. je bil prav dobro obiskan, kar dokazuje, da se železničarji zanimajo za svojo institucijo. Po otvoritvi shoda sta bila izvoljena sodr. Petrič in Kopitar v predsedstvo in se je prvi zahvalil in v kratkih besedah pojasnil pomen shoda, pozivajoč navzoče, da pazno slede izvajanjem poročevalcev. Nato je podal besedo odborniku zavarovalnice sodr. Handlu z Dunaja, ki je izvajal približno sledeče:

Vzlic temu, da je zakon o zavarovanju proti nezdodam že precej star — uveljavljen je bil 11. decembra leta 1894. — je žalibog še cela vrsta železničarjev, ki ga ne poznajo in ki so ob nezdodah v največji zadregi. Velika napaka je, da ponesrečenci ne govore pri poizvedovanjih vedno resnice in vsled tega spravljajo le sami sebe v neprilike, ki bi eventualno lahko postale zanje usodepolne. Seveda doslej ni zavarovalnica nikoli takih pojavov naznanjala sodnijam, toda vzlic temu neresnične izpovedi ne koristijo nikomur, pač pa stvar nepotrebno zavlačujejo. Predpogoj hitre rešitve nezdodnih zadev je toraj popolnoma resnična izpoved pri zaslišanju.

Vsakemu ponesrečencu, ki se je poškodoval v izvrševanju službe, gre nezdodna renta. Ta renta pa ni v vseh slučajih enaka, temveč je odvisna od okoliščin, v katerih se je izvršila nezdoda. Tako imamo n. pr. trajno rento, ki je določena za take ponesrečence, ki so izgubili pri nezdodi, kakš od telesa, n. pr. roko, nogo, oko itd. Tem se trajna renta lahko določi že po preteku 6 mesecev, če je ud zaceljen in toraj zdravilje končano. Zdravniki, take nezdode jako različno ocenjujejo in če bi se hotela zavarovalnica na te cenitve ozirati, bi marsikateri ponesrečenec dobival le jako skromno rento. V sled te neenakosti ocenitev so voljeni odborniki zavarovalnice zavzeli pravilno stališče, da tisti, ki mima roke ali noge ali pa očesa, ni več v stanu opravljati službe na železnici in da se ga mora toraj tudi temu dejstvu primerno oškodovati. Posrečilo se jim je provocirati v tem zmislu sklep in sedaj dobivajo taki ponesrečenci že nekaj let sem enotno rento, ki znaša 75% zadnjega zaslužka.

Drugače se postopa pri nezdodah, ki so provzročile notranje poškodbe. Pri teh ostane ponesrečenec leto dni v zdravniškem nadzorstvu in dobiva v tem času, če se je nezdoda zgodila v prometu 90%, v obratu pa 60% zadnje letne plače. Sele po preteku enega leta se ga oceni, če do tega časa ni okreval, da bi zopet vstopil v službo. V tem slučaju dobi nakazano začasno rento in se mora predstaviti vsako leto zdravniku, ki ga natančno preišče in o uspehu preiskave poroča zavarovalnici. Če se je njegov zdravstveni stan zboljšal, mu zavarovalnica lahko rento zniža, v nasprotnem slučaju pa ima ponesrečenec pravico zahtevati povišanje rente, če slednja ne znaša s 90%, odnosno 60%. Gotovo je, da ta renta v marsikaterem slučaju ne zadostuje za preživljanje ponesrečenčeve družine, pozabiti pa ne smemo, da to tudi ni njen namen in neopravičena je vsaka tozadevna kritika, ki se jako pogosto sliši, kar zopet dokazuje, da je še precej železničarjev, ki niso o bistvu zavarovalnice na jasnem.

Nadalje imamo takozvano nadomestno rento. To dobe le taki uslužbenci, ki vsled nezdode ne morejo več opravljati tiste službe, ki so jo opravljali pred nezdodo, in so v tej imeli postranske dohodke, ki jim pa na novem službenem mestu odpadejo. Ta nadomestna renta se vedno znižuje, kadarkoli se plača ponesrečenca zviša in sicer za svoto, za katero se je plača zvišala. To znižanje rente pa nastopi le tedaj, če je zvišanje dohodkov prekoračilo svoto 200 K. Ker se nam z ozirom na vladajočo draginjo zdi to znižanje rente krivično, smo v zadnjem času pričeli z akcijo, katere namen je povišati minimalno mejo 200 K na 400 K. Seveda zadeva v odboru še ni rešena, ker se imenovani odborniki te naše zahteve protivijo in to nam jasno dokazuje izredno »blagohotnost« naših delodajalcev. Nadejamo se pa, da prodromo tudi s to zahtevo, če nas bodo železničarji podpirali.

Nadalje imamo še biralno rento, ki je pa že tako redka, da o njej ni veliko govoriti in znaša 120% zadnjega letnega zaslužka. Dobi jo le tak ponesrečenec, ki je zapadel smrti in za katerega ni več rešitve. Važna je tudi nezdoda, kateri se pa v obče ne pripisuje potrebne važnosti in to je kila. Kilo pripozna zavarovalnica le tedaj za nezdodo, če se ponesrečenec takoj, ko jo je dobil, javi za bolnega. In to naj bi vsak napravil, kajti pomisliti je treba, da se tudi ozdravljena kila rada ponovi in to v podobi raztrgane črevesne mreže, ki je vsekakor nevarnejša od navadne kile. V slučaju da kila ni bila pripoznana za nezdodo, se seveda tudi raztrgana črevesna mreža ne more pripoznati za nezdodo, in sicer po krivdi ponesrečenca, ki ni nezdode takoj prijavil.

Kako pa se določa višina rente? Pri delavcu se vzame 300kratna dnevna mezda za podlago povprečnega letnega zaslužka in se od tega odmeri renta. Pri nastavljenih je za odmero rente merodajen zadnji letni zaslužek. Iz tega je razvidna dvojna mera, s katero odpravljajo ponesrečence pri železnicih, kar gotovo ni pravično.

Kakor pri ponesrečenih, tako se postopa tudi pri vdovah in sirotah ponesrečenčev in naravnost kričeče so krivice, ki jih v tem oziru lahko vsak dan opazujemo. V zakonu zoper nezdode je mnogo nedostatkov, ki kriče po odpravi. Tisti, katerih naloga bi bila, da te nedostatke odpravijo, so gluhi in slepi in ne poznajo druge dolžnosti, kakor čuvati denarne

zaklje kapitalistov. Pa ne samo to! Se poslabšati nam hočejo našo zavarovalnico in so to prav perfidno pokazali v zakonskem načrtu za socialno zavarovanje. Vseh nedostatkov tega načrta si danes seveda ne moremo bližje ogledati, omenim naj le samo znani § 232, o katerem ste gotovo že čitali in slišali.

Železničarji nimajo prav nobenega povoda, da bi še nadalje tako brezbržno spali, kakor so spali doslej. Črni oblaki reakcionarne avstrijske politike se usodepolno zbirajo in zgoščujejo nad našimi glavami in gorje avstrijskim železničarjem, če jih pravočasno ne razpršimo. To pa se zgodi le tedaj, če bo naša moč popolna, če bo naša organizacija izvedena in če nas bo vezala vez nerazrušne solidarnosti napram mogočnemu in izbornu organiziranemu sovražniku, kapitalu. Storitve torej svojo dolžnost, ki ste jo dolžni sami sebi, svojcem in razredu, kateremu pripadate in ne bo se vam treba bati grozeče nevarnosti, katero moramo premagati v korist vesoljnega človečanstva. (Burno odobravanje.)

Drugi govornik, sodr. Kopač iz Trsta, je v slovenskem jeziku ponovil izvajanja predgovornika ter nato s finim sarkazmom bičal meščanske stranke, ki so vsak čas pripravljene izdajati najvitalnejše ljudske interese. Opozoril je zborovalce na novi načrt kazenskega zakona, ki je priklonjen in sestavljen tako, da delavstvu vobče in posebno železničarjem v bodoče onemogoči vsak poizkus zboljšanja gmetnih razmer. Današnja sestava avstrijskega državnega zbora, je dejal, je taka, da imamo pričakovati najhujše. Če se vladine nakane s pomočjo meščanskih mamelukov uresničijo, potem je tudi usoda socialnega zavarovanja jasna in nevarnost, ki jo je označil sodr. Hondl, postane dejstvo. Železničarji v državnem zboru nimajo nikogar razun socialnih demokratov, ki bi se zanje zavzeli, kar smo jasno videli pri glasovanju o 17milijonem predlogu sodruga Tomschika. Toda naša delegacija v zbornici sama, brez zunanje pomoči, ne bo mogla preprečiti dobro pripravljenih nakan; dolžnost železničarjev je, da jo podpirajo. Uspešno podpirali jo bodo pa lahko le tedaj, če bodo pripravljeno, to se pravi, če bo njih organizacija taka, kakor mora biti. Kaj se z nami namerava, nam jasno kaže znano »povelje«, ki je zadnje dni bilo objavljeno skoro v vseh delavskih listih in ki je državi tako nevarno, da je je moral celo ljubljanski državni pravdnik v »Zarji« konfiscirati. Vsi pojavi nam toraj kažejo, da se brzih korakov bližamo zelo resnim časom, in želeti bi bilo, da železničarji čim prej to spoznajo. Brez strahu pa bomo lahko gledali v bodočnost, če opravimo svojo dolžnost in privedemo v naše vrste še vse one, ki so izven njih bodisi iz nevednosti ali kakoršnihkoli drugih razlogov. Na delo torej za skupni cilj, do skupne zmage! (Burno odobravanje.)

Ker se ni nihče več oglašil k besedi, je predsednik sodr. Petrič končno še v kratkih jednatih besedah resumiral izvajanja obeh govornikov in apeliral na zborovalce, da se takoj podajo na delo in v očigled preteči nevarnosti izpopolne svojo strokovno organizacijo, ki edina železničarjem jamči, da bodo ne samo preprečili vse nasprotniške nakane, temveč si tudi izboljšali svoje življenjske pogoje. S tem je zaključil lepo uspehi in poučni shod ob 11. zvečer.

Da je shod napravil na navzoče mogočen utis, o tem ni dvoma in kdor je slišal odhajajoče množice, je bil prepričan, da je vsaka beseda padla na rodovitna tla, ter bo obrodila obilo sadu. Z ozirom na bližajoče se zasedanje državnega zbora je ta pojav pozdravljati, kajti boji, ki se bodo tam bili, so za avstrijski proletariat največjega pomena.

Štajersko.

— Iz Trbovelj. Cenjeni sodrug urednik! Dolgo časa sem že hrepenel po tem, da bi zamogel povedati svoje misli v naši »Zarji«. Ker pa je moja roka bolj vajena krampa kakor peresa, se nisem mogel dolgo časa odločiti. Danes prvih poskusam svojo srečo in prav vesel bom, če se mi posreči. — Prav žalostno je, če zasluži oče, ki ima dva ali tri otroke, le po 2, 3 K na dan. A še bolj žalostno je to, da nekateri od mojih tovarišev trdo zasluženi denar brezkoristno zapravljajo. Za »Zarjo« pravijo, da nimajo denarja, za strupene alkoholne pijače pa izdajajo na mesec po 10, 20 K. Kadar jim zmanjka denarja za pijačo, jim je pa ves teden dolgčas, ker ne morejo sedeti v zakajeni gostilni. »Zarja« velja le 1 K 80 vin, mesečno in prinaša najlepšo zabavo vsak dan, po kateri ne boli glava, kakor pa po »zabavi« pri alkoholu. Ali »Zarja« ne prinaša le zabavnega čtiva, temveč tudi mnogo poučnega. Poučni člankov smo ravno tako potrebni, kakor obleke in točne hrane. Brez točne hrane in tople obleke človek hira, a brez pouka človek tudi hira. Pomislite vendar, kako naj starši vzgojujejo in poučujejo otroke, če sami nič ne vedo. Sam ne občuti te krivice v tako veliki meri, ker je zadovoljen, če se lahko napije, a občuti jo tembolj njegova družina. Otroci postajajo vedno bolj poredni, če ne podpirajo starši učiteljevega dela. A nekateri starši so tako omejeni, da ne razlikujejo med delom učiteljevim in delom delavskega priganjača. Z otroci govore o učiteljih tako, kakor da so bili učitelji zatiralci delavstva, čeravno je učitelj proletarec, kakor smo mi. — Več sodrugov mi je že potožilo, da se njihove žene in odrasli otroci za nič ne brigajo, da nočejo čitati delavskega časopisja in da jim naših shodov ni mar. Nekoliki temu so krivi sami, ker so živeli preveč sami zase. Mož gre v gostilno, namesto da bi preživel svoj borni prosti čas v krogu svoje družine, žena ostane z otroci sama v tesnem stanovanju, se čuti zapuščeno ali še celo manj vredno od moža. Mož čita za ženo, ker pravi, da ona nima časa, otroci pa da ne razumejo, mož gre za ženo na shod in zopet pravi, da ona nima časa in da ne razume takih stvari. Ona pa ostaja doma kot nekakšno zavrženo bitje, a vendar je ravno tako človek in saj še ljudje nismo, če ni žene med nami. Ženske še bolj hrepenemo med

B. Götzl, Ljubljana

Mestni trg št. 19. — Stari trg št. 8.

kovan slučaj. Upam, je zaključil govornik, da bodo ljubljanski mizarji tudi v naprej stali v prvih bojnih vrstah in da si ne bodo dali vzeti svojega dobrega imena, ki so si ga v težkih bojih in z velikimi žrtvami priborili. Buren aplavz, ki je sledil govoru sodruga Mrkvička, je pričal, da ljubljanski mizarji ne bodo pozabili svarečih besed njegovih in da bodo stopili takoj na delo, ter popravili to, kar se je zamudilo. Sodrugi Zore je v kratkih besedah v glavnemu prevel govor sodruga Mrkvička na slovensko in pozval navzoče na agilnejše delo. Ko je govorilo še nekaj drugih sodrugov, je predsednik Babšek zaključil lepo uspeli shod.

Delavski uspehi.

Naši troški.

1. Mezde in drugi osebni troški.

Skupni znesek mezd, prispevkov za bolniško zavarovanje članov, prispevkov za penzijsko zavarovanje uradnikov in osebni davki uslužbencev znaša K 104.432.02, t. j. 7.83% na vsoti razprodaje.

Ako se odbijejo mezde za izdelovanje kruha, ki znašajo približno K 13.000, ostane 6.83% mezd. Odstotek se je nekoliko zmanjšal, akoravno so močno narastli prispevki bolniškim blagajnam in se je pridružilo tem tudi osebne davke.

Kakor smo povedali v prejšnjih poročilih je tudi res donesel narastek razprodaje v skladiščih znižanje odstotka na mezdah. To je razumljivo, ako povemo, da narastek razprodaje v obstoječih skladiščih onemogoča zapravljanje delovnih moči.

2. Stanarine.

Trošek za stanarine znaša 1.91% skupno s stanarino peč, ki bi se jo moralo sicer uvrstiti v račun produkcije.

Tudi odstotek stanarine se je nekoliko znižal zaradi prirastka razprodaje v skladiščih. Le žal moramo konstatirati, da znižanje odstotka pri stanarinskih troških ne bo nadaljevalo in sicer zaradi tega ne, ker so pogodbe za nove stanarine močno drage.

3. Drugi troški.

Vsi drugi troški skupaj tvorijo 1.70%. Ako se odzame troške peč, ostane 1.43%.

Statistika konzumov.

Blaga je bilo razprodanega za skupno vsoto K 1.334.053.10.

Od tega je bilo razprodanega v skladiščih s pravico do dividend za K 1.258.363.68.

V pretečeni dobi se je pa razprodalo za K 1.050.829.18; letošnji narastek znaša torej K 207.534.50, t. j. 19.75%.

Povprečnost dnevne razprodaje je torej poskočila od 2878.98 K lanske dobe na letošnjih 3438.15 K (letošnje leto ima 366 dni).

Napram rednemu in poročnemu napredku konzuma skoro vseh vrst blaga, se je pokazalo rahlo nazadovanje kavine konzuma brčkone vsled močno rastočih cen. Rahlo je nazadoval tudi konzum sira, riža in masti. Močno in sicer ne poročno je napredoval konzum moke, sirka in sladkorja.

Močni narastek konzuma moke in sirka bi znalo biti prav lahko znamenje, da se preživlja delavstvo, vsled velike draginje, slabše kakor bi se, ako bi bila jedila cenejša. Toda močni narastek sladkornega konzuma se ne vjema z gori omenjenim mnenjem.

Nazadovanje konzuma riža je brčkone povzročila slaba letina graha. Glede znatnega nazadovanja konzuma masti ne moremo najti nobenih drugih vzrokov kakor dejstvo, da se močno razširja konzum nenaravne masti, ki je vsekakov inferijorna od naravne in ki ni priporočljiva. Nenaravne masti, ki vživa gotove simpatije pri nekaterih naših članih morda vsled nižje cene, ne bomo mi prodajali.

Kakor smo že dobro povedali v našem lanskem poročilu, so poskočile letos močno cene kavi in sladkorju. Cene moke in vsled tega tudi cene testenin in kruha so bile ves čas letošnje dobe višje kakor v dobi 1910/1911. Tudi naše mnenje glede zelenjave, riža in naravnega masla se je uresničilo. Ravno tako so se uresničile nižje cene pri polenovkah in olivnem olju. Ni se pa uresničila naša želja glede nižjih cen vina.

Leto 1912/1913 bo ugodno za cene sladkorju, vinu, zelenjavi in morda tudi kavi in moki. Riž je pa že poskočil na visoke cene, pri katerih bo tudi ostal.

Izdelovanje kruha.

O tej postavki bomo podali le kratko poročilo. To zaradi tega, ker se nahajamo pravkar v tranzitorni dobi in bomo začeli izdelovati kmalu kruh v strojni pekariji.

Izdelovanje kruha je močno naraslo in bo naraslo še bolj po otvoritvi novih prodajalnih skladišč.

Za sedaj bomo uvedli v sedanji pekariji v ulici S. Marco le najpotrebnejše stroje. Zgradbo lastne pekarnice smo odnesli na dobo, ko nam bo mogoče rešiti vprašanje o koncentraciji vseh naših central v eno poslopje.

Med tem ko se je prodajalo v privatnih pekarnah skozi celo leto po 40 vin. kruh zmesen z moko št. 0, so prodajale naše zadrage ta kruh v poslednjih mesecih po 38 vin.

Ker bodo dobili naši člani pri tej ceni kruha še 2% dividende in prispevali z 1% v pečurni sklad za slučaj podaljšane boleznj in za širote, je razvidno, da kupujejo člani Delavskih zadrug kruh, ki stane v privatnih podjetjih po 40 vin., v restnici le po 37 vin., t. j. 7 in pol pro-

centov ceneje. Ako bi delavci pomislili na vse to, bi znali ceniti zadrugištvo bolj kakor ga cenijo sedaj.

Zgradba lastne strojne pekarije, ki bo brezdvomno pomnožila produkcijo, bo tudi blagodejno vplivala na cene kruhu v privatnih podjetjih.

Konzorcij »Delavskega doma«.

V prvih dneh meseca marca je bilo končno zasedena po naših organizacijah hiša v ulici Madonnina št. 15, ki je bila kupljena na račun naše Delavske zadrage.

Kakor zunanost tako izgleda tudi notranjost hiše, po radikalnem delu za ureditev in po zgradbi tretjega nadstropja, zelo lično in je glede komodnosti mnogo na boljšem kakor stari naš »Delavski dom«.

V prvem nadstropju »Delavskega doma« imajo v najemu Delavske zadrage dve sobi, od katerih služi ena za večerno uredovanje in ena za seje nadzorstva in skladiščnih kontrolorjev. Vsak večer se vrše inšpekcije zlasti za vlaganje in dviganje vlog iz hranilnega odseka.

Kmalu bodo otvorene tudi dvorane in terasa, ki so bile zgrajene na vrtu.

Ob gradbi »Delavskega doma« je sklenilo vodstvo konzorcija izvršiti nekatera druga dela, ki so seveda povzročila znatne investicije, ki pa bodo sicer zelo dobičkanosne.

Delavske zadrage so naklonile konzorciju »Delavskega doma« močan kredit, moralno in gmotno podpirane po organizacijah. Tako so dokazale še enkrat, kako velike koristi donese trdna sloga med strokovnimi in kulturnimi organizacijami s konzumno organizacijo. Vsi listi strokovnih organizacij so postali radovaljno agitatorji za konzumno zadrugištvo in redno so objavljali naše mesečne izkaze, agitatorične članke in drugo v korist zadrugištva.

Stanje konzorcija »Delavskega doma« je bilo dne 30. junija 1912 sledeče:

Aktiva.
Vrednost stavbe ob sprejemu . . . K 112.617.19
Investicije do 30. junija 1912 . . . » 71.204.18
Efekti » 500.—

Skupaj aktiva K 184.321.37
Pasiva.
I. hipoteka K 40.000.—
II. hipoteka » 47.000.—
III. hipoteka » 50.000.—
Jamstvo » 500.—
Posojilo pri zvezi kovinarjev . . . » 9.500.—
Kredit Delavskih zadrug » 15.142.37
Zadrugi deleži » 22.179.—

Skupaj pasiva K 184.321.37
Napredek naših zadrug v VIII. poslovni dobi se reasumira v tem:
narastek enega skladišča vsled fuzije Koperske »Unione Cooperativa«, 621 novih članov, 207.534.50 K več razprodaje v zadrugiških skladiščih.

Med delo, ki smo ga izvršili v teku pretečene dobe, t. j. v letu 1911/1912, se mora uvrstiti tudi, kakor je razvidno iz poročila, priprave za otvoritev skladišča oblek, priprave za otvoritev novih skladišč, nov kataster članov in nov impulz hranilnemu oddelku.

K temu je treba omeniti še, da smo si omislili lasten hlev s tremi konji in malo mizarstvo delavnico, potom katere nam je mogoče izvršiti v lastni upravi in s znatnim prihrankom vedno potrebne poprave in potrebne priklade v naših mnogih prostorih zaloge, prodaje in produkcije. V naši mizarški delavnici smo že začeli producirati tudi manjše pohištvo, potrebno za naša skladišča. Odslej bo naš mizar obiskal tudi prodajalna skladišča in sicer zato, da se bo izvršila lahko takoj poprava pohištva, ki ga je treba ohraniti v najlepšem stanju.

Gotovi, da smo varovali koristi Delavskih zadrug z vsemi našimi silami, s pomočjo naših pridnih uslužbencev, upamo da ne bomo dobili v nagrado za naše delo prazne hvale, marveč, da se bodo pridružili nam vsi sposobni člani in z nami sodelovali v skupno korist.

Odgovorni urednik Fran Bartl.
Izdaja in zalaga založba »Zarje«.
Tiska »Učiteljska Tiskarna« v Ljubljani.

Vse

na tukajšnjih in na zunanjih učnih zavodih vpeljane

šolske knjige

v predpisanih izdajah v veliki množini vedno v zalogi

v trgovini s knjigami in muzikalijami

Kleinmayr & Bamberg
Ljubljana, Kongresni trg šte. 2.

Seznami učnih knjig se dobivajo zastonj.

Krojaški pomočnik

za veliko delo se sprejme pri

P. CASSERMANNU, Ljubljana.

Brez konkurence!
Krasne novosti jesenskih oblek in površnikov domačega izdelka. Za naročila po meri največja izbira tu- in inozemskega blaga.
Solidna postrežba. Najnižje cene.

Dober tek
je dobra stvar!
Zanemarjaj je nikar!

Dober tek
imaš vsak dan, ako vživaš

Želodčni liker »FLORIAN« je pripravil tek in prebavo marsikomu, ki je zaman kupeval draga in neprijetna zdravila!

Naslov za naročila: »FLORIAN«, Ljubljana.

Postavno varovano.

Najnovejše! Najnovejše!
Maksim Gorkij
»Mati«.
Cena K 4.—

To pohvalno delo slavnega ruskega pisatelja je izšlo te dni. Dobiva se po vseh knjigarnah, kakor tudi v založbi »Zarje« v Ljubljani, ki je knjigo založila in izdala.

Šolske knjige

za vse srednje, meščanske in ljudske šole

v najnovejših odobrenih izdajah ter vse šolske potrebščine v najboljši kakovosti priporoča po zmerni ceni

L. Schwentner
v Ljubljani, Prešernova ulica 3.
Poslopje mestne hranilnice.

Ali sem »Zarji« že pridobil novega naročnika?

Občno kons. društvo

v Idriji

priporoča svojim cenjenim članom moderno narejene moške in ženske obleke za birmance in odrasle kakor tudi oblačilno blago sploh za jesen in zimo po zmernih cenah. Tudi naroča društvo svojim članom vsakovrstne druge potrebščine.

Ivan Gajšek

trgovina s papirjem, pisalnimi in risalnimi potrebščinami

Ljubljana, Sv. Petra c. 2
priporoča v se

šolske potrebščine in šolske knjige

Seznami učnih knjig se dobivajo zastonj.

Še nikdar niste kupili po tako nizkih cenah!

POZOR!

Radi velike zaloge vseh šolskih in uradniških potrebščin

kakor tudi galanterijskih predmetov prodajam po zelo nizkih cenah na drobno in debelo.

Trgovina s papirjem in galanterijskim blagom:

FR. IGLIČ, Ljubljana

Mestni trg št. 11.—13. - Mestni trg št. 11.—13.

POZOR!

Konzumno društvo za Ljubljano in okolico

vpisana zadruga z omejeno zavezo

ima doslej deset prodajalen in sicer:

Ljubljana: Sodna ulica 4;
Vič-Glince: Tržaška cesta;
„ Krakovski nasip 10;
Jesenice: „pri Ferjanu“;
„ Vodmat, Bohoričeva ulica;
Jesenice-Fužine: na Savi, „pri Mencingerju“;
Siška: Kolodvorska cesta (v lastni hiši)
Koroška Bela: „pri Pristavcu“;
Celovška cesta 1;
Tržič: „Pot na Bistrico“.

Lastna pekarna je v Siški, Celovška cesta 1. — Osrednja pisarna: v Siški, Kolodvorska cesta 56 (v lastni hiši), kjer je tudi glavno skladišče.

V Ljubljani je za pisma: poštini predal 13 (na glavni pošti) ter nabiralnik v prodajalni, Sodna ulica 4. — Čekovni in klerinski račun za denarni promet: št. 75.383 c. kr. poštne hranilnice.

Član društva lahko postane vsakdo, ki je svojepraven. Za pristop se je oglasiti bodisi v kaki prodajalni bodisi v pisarni. Pristopnina znaša 1 K delež 30 K.

Dosedaj so člani prejeli čistega dobička:

leta 1909. K 2035.— (prvo leto)
„ 1910. „ 11365.25
„ 1911. „ 16610.45
Skupaj K 30010.70

Hranilne vloge zadrugičnikov se obrestujejo po 5 odstotkov od dne vloge do dne dviga. — Hranilne vloge se sprejemajo v pisarni kakor tudi v prodajalnah proti potrditvi podpisanim po najmanj enem članu načelstva ter prodajalnega poslovođa.

Nadzorstvo.

Načelstvo.